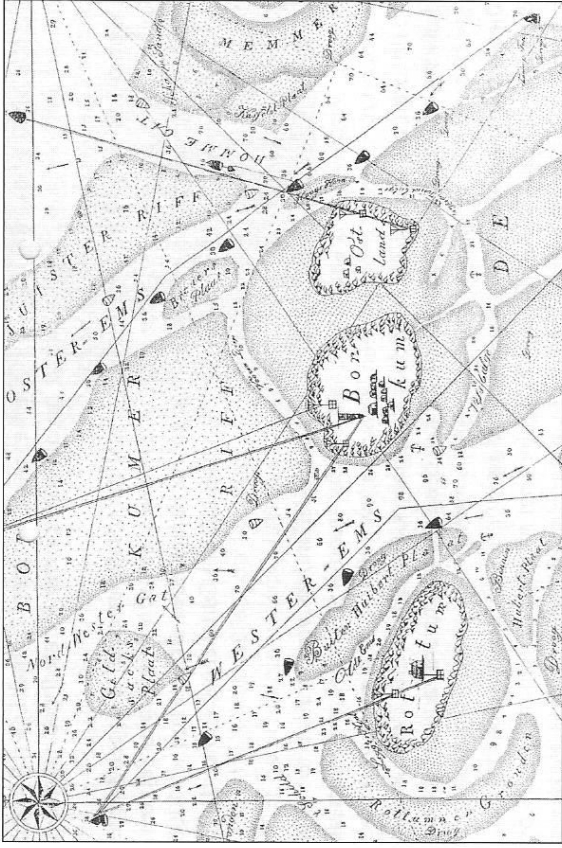

Emden en haar privileges

In het midden van de 16^e eeuw ging het Emden 'voor de wind' en verschillende privileges werden aan de stad toegekend. Al in 1494 verkreeg de stad van Keizer Maximiliaan het zogenaamde Stapelrecht en in 1539 werd de Eemsmond voorzien van betoning en bebakening. Op Rottum werden 2 (Emder kappen) geplaatst. Emden verschaftte zich het recht om van passerende schepen Tonnengeld te vraggen. De omvang van de handel groeide, ook al omdat de (noordelijke) Nederlanden een langdurige strijd aanbonden met de Spaanse bezetters en daaraan in eerste instantie de handen vol hadden. In 1570 had Emden de beschikking over meer schepen als het Engeland van koningin Elisabeth I.

De kleine kerktoren op Borkum voldeed niet langer voor de navigatie en besloten werd hier een 41 meter hoge toren als dagmerk te bouwen. Dit uit baksteen opgetrokken dagmerk (1576) staat er nog steeds en maakt nu – als Alte Leuchtturm – deel uit van het plaatselijke Heimat-museum. Om de kosten te dekken kregen de schepen ook nog te maken met het zogenaamde Lastengeld. Voor iedere 1000 kg (= ½ last) moest een bedrag afgestaan worden waarvoor 20 bakstenen voor de vuurtoren gekocht konden worden.

Maar na een periode van welvaart diende zich door diverse oorzaken een recessie aan. Een stormvloed verslechterde de bevaarbaarheid van de Waddenzee en dus ook van de toegang tot de haven. De Dertigjarige Oorlog (1618-1648) was zowat de doodsteek voor Emden. Toch werden er op Borkum 2 kappen gebouwd. Een in

1628 op de inmiddels verdwenen Woldedünen en in 1634 verrees ten noorden van de huidige Alte Leuchtturm een tweede kaap. Op een zeekaart uit 1637 zien we dat de Groninger en Emder kaap op Rottum gebroederlijk een vaarlijn markeren.

Borkum en de strategische ligging in de Eemsmond

Terwijl het 'onze' Westfrieze eilanden en Borkum redelijk voor de wind ging, vooral vanwege de walvissenjacht op de Noordelijke IJszee, had de stad Emden het in de 18^e eeuw heel wat moeilijker. Maar het gezegde "na regen komt zonneshijn" gaat ook hier op. Omdat de Republiek der Nederlanden tijdens de Amerikaanse Vrijheidsoorlog de kant van de Verenigde Staten (en Frankrijk) koos, verklaarde Engeland ons de oorlog. Deze 4^e Engelse oorlog duurde van 1780-1783 en had tot gevolg dat niet alleen schepen van onze handelsvloot, maar ook onze walvaarders, door de Engelse Marine werden opgebracht. Het neutrale (Pruisische) Emden probeerde in 1770 met een nieuwe haringvloot wat leven in de brouwerij te brengen. Bovendien profiteerde het van de gespannen verhoudingen rond de Noordzee. Emden liet in 1780 bij de Noordkaap op Borkum een 11 meter hoge vuurboet met een vuurkorf van 50 bij 50 cm bouwen. Per nacht werd daar tussen de 400 en 700 kg Schotse steenkool verstoofd. De bewoners op Borkum waren niet echt blij met dit vuur. Zij vreesden een teruggang in het aantal strandingen met alle bekende gevolgen van dien. Maar de Pruisische Regering zette door en